

УДК 811.111:811.161.2]’25+81’38]:82-14
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-14>

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІСЕННОЇ ЛІРИКИ ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ ПІСЕНЬ ГУРТУ “EVANESCENCE” ТА ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ)

Запольських С. П.

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0002-8815-6688
lanazapolskykh@znu.edu.ua*

Приходько Н. Ю.

*студентка IV курсу факультету іноземної філології
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0009-0007-9499-0365
2niki005@gmail.com*

Ключові слова: фонетичні засоби, семасіологічні фігури, стилістичні засоби, перекладацькі трансформації, цілісне перетворення.

Статтю присвячено аналізу фонетичних, семасіологічних та синтаксичних стилістичних фігур в англійському тексті оригіналу, визначенню особливостей їх передачі в перекладі на українську мову. У результаті дослідження описано характерні риси англійської пісні; досліджено стилістичні фігури та їх особливості в оригіналі; проаналізовано специфіку відтворення фонетичних, семасіологічних та синтаксичних стилістичних фігур пісень гурту “Evanescence” в перекладі. Матеріалом дослідження стали п’ять пісень та їхні адаптовані до оригінальної музики українськомовні переклади. Виявлено, що в процесі аналізу фонетичної характеристики пісенних текстів слід враховувати такі складові, як: звукова організація художнього тексту, звукова гармонія, милозвучність, звукові повтори – алітерація та асонанс. Ці мовні явища використовуються для створення настрою пісні, додають мелодійності та інтенсивності висловам, допомагають уповільнити чи прискорити ритм. У перекладі фонетичні засоби відтворюються альтернативними звуками, функція зберігається, основними трансформаціями є генералізація, смисловий розвиток і цілісне перетворення. Досліджені семасіологічні стилістичні фігури поділяються на виражальні засоби та стилістичні прийоми, є важливими для індивідуалізації і типізації, а також оцінки відтворення (зокрема, епітет) і збільшення або зменшення експресивності висловлення (шляхом вживання гіпербол та літот). Вживання метафор є важливим для передачі значення відчуттів та образу героїв, допомагають автору наділити предмет або дію яскравою характеристикою. Трансформації, які є типовими: генералізація, смисловий розвиток, заміна граматичної форми, цілісне перетворення. Досліджені синтаксичні стилістичні фігури поділяються на виражальні засоби (повтор, еліпсис, асиндетон, синтаксична тавтологія, вставні конструкції, відокремлені члени речення) і стилістичні прийоми (анафора, епіфора). Стилiстичні фігури були збережені, тим самим не порушивши специфіки пісні. Трансформації, які є типовими: смисловий розвиток, цілісне перетворення.

STYLISTIC FEATURES OF SONG LYRICS AND TRANSLATION SPECIFICS (THE CASE STUDY: SONGS OF THE “EVANESCENCE” GROUP AND THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN)

Zapolskykh S. P.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English Translation Studies
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8815-6688
lanazapolskykh@znu.edu.ua*

Prykhodko N. Yu.

*4th year Student at the Department of Foreign Philology
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0009-0007-9499-0365
2niki005@gmail.com*

Key words: *phonetic means, semasiological figures, stylistic means, translation transformations, holistic transformation.*

The article deals with phonetic, semasiological and syntactic stylistic figures in the English-language lyrical text of the original, peculiarities of their rendering in the translation into Ukrainian. The article presents the characteristic features of the English-language song, describes; stylistic figures and their features in the original, studies the specifics of the reproduction of phonetic, semasiological and syntactic stylistic figures of the songs of the band “Evanescence” in translation. The case study of the research: five songs and their Ukrainian translations adapted to the original music. It was found out that in the process of analyzing the phonetic characteristics of song texts, one should take into account such components as: sound organization of the artistic text, sound harmony, melodiousness, sound repetitions – alliteration and assonance. These linguistic phenomena are used to create the mood of the song, melody and intensity of expressions, help to slow down or speed up the rhythm. In translation, phonetic means are reproduced by alternative sounds, the function is preserved, the main transformations are generalization, sense development, and holistic transformation. The researched semasiological stylistic figures can be divided into expressive means and stylistic techniques, they are important for individualization and typification, as well as evaluation of reproduction (in particular, epithet) and increase or decrease of expressiveness of expression (hyperbole and litotes). The use of metaphors is important for conveying the meaning of the feelings and image of the characters; they help the author to endow the subject or action with a vivid characteristic. Transformations that are typical: generalization, sense development, replacement of grammatical form, holistic transformation. The syntactic stylistic figures under research can be divided into expressive means (repetition, ellipsis, asyndeton, syntactic tautology, parenthetic constructions, and detached clauses) and stylistic techniques (anaphora, epiphora). The stylistic figures are preserved in translation, thereby not violating the specifics of the song. Transformations that are typical: sense development, holistic transformation.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності. Пісенний текст та його переклад завжди цікавив дослідників: починаючи від фундаментальних напрацювань Ю. Лотмана [7] у

сфері аналізу поетичного тексту, і до сучасних вітчизняних (Т. Ковалевська, М. Кузнецова [3; 5]) та зарубіжних (Й. Францон [13]) науковців, які розглядають, зокрема, англомовний пісенний

дискурс та способи його перекладу. Детальну увагу приділено, зокрема, аналізу фонетичних стилістичних засобів музично-ліричних творів (Т. Клочкова, О. Довженко, Н. Хоменко [2, 10]), дослідженню прагматичних особливостей текстів англійських пісень (Л. Козуб [4]), розгляду поетичного тексту як специфічного засобу творення дійсності (О. Москович, А. Кенесі [8; 15]). Крім того, в окремому фокусі дослідників знаходиться переклад пісенного тексту та його відповідність оригіналу (А. Кенесі, Й. Франзон [15; 13]). Це обумовлено тим, що англійська пісня, являючи єдність мелодії та тексту, має широку аудиторію, привертає увагу як пересічних громадян, так і науковців. При цьому багато питань ще залишається без вирішення, зокрема, у сфері аналізу стилістичних особливостей популярної пісенної лірики та специфіки перекладу. Тож **актуальність** нашого дослідження зумовлена тим, що сучасна пісенна творчість є популярною в суспільстві та привертає увагу і, водночас, є однією з найменш досліджених галузей сучасної лінгвістики і вітчизняного перекладознавства.

Матеріалом дослідження стали пісні американського рок-гурту “*Evanescence*” – сингли першого студійного альбому «*Fallen*», які отримали нагороду «Греммі» і через свою популярність знаходяться на вищих позиціях рейтингів: “*Bring me to life*”, “*My immortal*”, “*Going under*”, “*Everybody’s Fool*”, “*Hello*” та їхній переклад українською мовою [9; 11; 12; 14; 16].

Мета дослідження – проаналізувати фонетичні, семасіологічні та синтаксичні стилістичні фігури в англійському тексті оригіналу і визначити особливості їх передачі в перекладі на українську мову.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**: визначити характерні риси англійської пісні; дослідити стилістичні фігури та їх особливості в оригіналі; проаналізувати специфіку відтворення фонетичних, семасіологічних та синтаксичних стилістичних фігур пісень гурту “*Evanescence*” в перекладі.

Предметом дослідження є стилістичні засоби (фонетичні, семасіологічні, синтаксичні) англійської та української мов, їхній функціональний потенціал.

Об’єктом дослідження є фонетичні, семасіологічні та синтаксичні стилістичні фігури, що використовуються в музичних творах гурту “*Evanescence*” та їх перекладах, способи та засоби їхнього відтворення.

У своїй фундаментальній праці Ю. Лотман дослідив поетичний текст, виділивши його композицію та структуру, основою якої є ритм, а також проблеми рими в його структурі. Композиція поетичного тексту «має подвійну природу. З одного

боку, це послідовність різних елементів тексту... Композицію можна було б визначити як надфразову та надвіршову синтагматику поетичного тексту. Однак ці ж елементи є певним чином зрівняними, складаються в певний набір рівнозначних в певних відношеннях одиниць. Не лише поєднуючись, а й протиставляючись, вони утворюють певну структурну парадигму, також на надфразовому та надвіршовому рівнях (для строфічних текстів – і на надстрофічному)» [7, с. 115].

Звертаючись до структури віршованого тексту, ритм виділяється як основний компонент: зазначивши про правильну послідовність та повторюваність певних елементів, Ю. Лотман М. також наголошує на тому, що циклічний повтор різних елементів в однакових позиціях є необхідним для розкриття схожості в розбіжному, і навпаки. Крім того, «ритм у вірші є сенсорозрізняючим елементом, причому такий характер набувають навіть такі мовні елементи, що не мають його у звичайному використанні» [7, с. 45]. Таким чином, «структура віршованого тексту не просто розкриває нові відтінки слів – вона відкриває діалектику понять, те внутрішнє протиставлення явищ життя та мови, для позначення яких звичайна мова не має спеціальних засобів» [7, с. 46].

Згідно з твердженням Лотмана Ю.М., рима «є одним із найбільш конфліктних рівнів поетичної структури... Саме з рими починається та конструкція змісту, що становить характерну рису поезії» [7, с. 61]. Це обумовлено тим, що функціонально рима є близькою до ритмічних одиниць, а ритмічний повтор становить повтор позиції. При цьому повтор рими носить семантичний, а не акустичний або фонетичний характер. Таким чином, «повтор передбачає і відмінність, що співпадиння на одному рівні тільки виділяє відмінність на іншому» [7, с. 61].

Розглядаючи основні характеристики пісні, слід надати їй визначення: пісня – це єдність мелодії та тексту, яка характеризується повторюваністю та фокусується на передачі реципієнту не лише змісту, але й певного емоційного стану. Таким чином, важливим елементом є взаємозв’язок віршованого тексту та мелодійного компоненту, порушення або зміна одного з яких неухильно вплине на загальне враження та смисл. Підтвердженням такого визначення є дослідження англійського пісенного дискурсу М. Кузнецової, яка зазначає, що «незважаючи на домінування музичного компонента в тексті пісні, вербальний і мелодійний компоненти нерозривно пов’язані, особливо структурно. Мелодійний компонент організує сприйняття всього тексту пісні, що дозволяє вербальному компоненту виконувати роль віршованого тексту, не досягаючи рівня поезії. Таким чином, мелодійний компонент готує реци-

пієнта до сприйняття вербального компонента на іншому, радше емоційно-чуттєвому, ніж раціонально-аналітичному рівні» [5, с. 54].

У свою чергу, Т. Ковалевська наголошує на певною мірою автоматизованому сприйнятті звукової «оболонки» мовлення. Інакше кажучи, слухач не відокремлює звук від смислового ядра, сприймаючи лише смисл висловлення [3, с. 128].

Головними характеристиками англійської пісні є: тенденція до спрощення лексичного складу, граматичних конструкцій та відсутність специфічних реалій, не зрозумілих широкому загалу; комунікативна спрямованість (головним чинником у сприйнятті є поєднання музики і семантики), що дозволяє пісні швидко знайти точки зіткнення з досвідом реципієнта; повторюваність ритмічного малюнку та вербального компонента.

Традиційна англійська пісня складається з двох або трьох куплетів і приспіву, тобто має так звану двочастинну структуру. Текст пісні зазвичай містить наративний, описовий або аргументативний текст. До синтаксичних особливостей англійської пісні відносяться паралелізм, просте речення, повтори, питальні речення. Аналізуючи фонетичний аспект пісенних текстів, слід враховувати такі складові, як: звукова організація художнього тексту, звукова гармонія, милозвучність, звукові повтори – алітерація, асонанс, звуконаслідування, звуковий символізм. Під час роботи з лексикою розглядаються стилістично забарвлені слова, засоби художньої образотворчості: омоніми, синоніми, антоніми, пароніми, архаїзми, історизм, неологізми; індивідуальні новоутворення.

Й. Франзон пропонує п'ять способів перекладу пісенного тексту: 1) нульовий переклад (пісня без перекладу); 2) переклад тексту без урахування музики; 3) написання нових слів до оригінальної музики (нова інтерпретація, яка не відповідає оригінальному тексту); 4) переклад тексту та відповідна адаптація музики (іноді для цього потрібно створити абсолютно нову композицію); 5) адаптація перекладу до оригінальної музики [13, с. 376].

Спираючись на визначення пісні та основні характеристики пісенного дискурсу, збереження змісту і форми є абсолютно необхідним. Таким чином, найбільш ефективним та наближеним до оригінальної форми і змісту вбачається останній спосіб – адаптація перекладу до оригінальної музики.

Нами було проаналізовано такі оригінальні тексти та їх переклади: “Bring me to life”, “My immortal”, “Going under”, “Everybody’s Fool”, “Hello” гурту “Evanescence”. З них “Going under”, “Everybody’s Fool”, “Hello” є «підстрочними» (переклад

тексту без урахування музики), та “Bring me to life”, “My immortal” є адаптаціями перекладу до оригінальної музики. Остання група становить найбільшу цікавість для нас як дослідників, адже лише такий спосіб перекладу повністю відповідає особливості пісні як єдності змісту і форми. Було здійснено аналіз стилістичних фігур на фонетичному, семасіологічному та синтаксичному рівнях на матеріалі пісень “Bring me to life” та “My immortal”.

Переклад англійської пісні має бути якомога більше схожим на оригінал. Для досягнення цього слід зважати на фонетичні стилістичні засоби, використані в оригіналі, та спробувати відтворити їх у перекладі. Дослідники Т. Ключкова та О. Довженко виділяють *алітерацію* (повтор приголосних звуків) та *асонанс* (повтор голосних звуків) як основні фонетичні засоби, застосовані в прозових та поетичних текстах.

Ковалевська Т.І. називає такі функції алітерації та асонансу: функція когерентності (логічність, зв'язність слів та ідей); ефонічна функція (надання мелодійності та благозвучності); функція актуалізації: висунення елемента з потоку мовлення; емпатична функція: привертання уваги до елемента на тлі решти висловлення; експресивна функція: наділення певного елемента висловлення більшою виразністю (образністю); емотивна функція: алітерований фрагмент висловлення може передавати емоції автора або персонажу [3, с. 129].

Перший стилістичний прийом, який було розглянуто – *алітерація*. У пісні “Bring me to life”, обраної нами для аналізу, цей прийом використовується у рядках:

Without a soul. – Без почуття,

My spirit’s sleeping somewhere cold. – Мій дух
десь у світі забутий.

Зокрема, тут спостерігається алітерація звуку /s/. М'який і шиплячий звук “s” привертає увагу слухачів і створює ефект тиші, підкреслюючи мотив сну. Характерним ж те, що в тексті перекладу цей ефект повністю збережено, адже спостерігається повторення звуку [c], при цьому у перекладі спостерігаємо смисловий розвиток і цілісне перетворення.

Ще одним прикладом алітерації є рядки пісні “My immortal”:

These wounds won’t seem to heal, – Пірнає в океан

This pain is just too real. – Невиліковних ран

There’s just too much that time cannot erase. –
Живий потік мій не відчує біль!

В оригінальному тексті наявна алітерація звуків /ð/ та /z/, що створює ефект напруження, однак в тексті перекладу цей засіб не збережено. Більш явним є застосування асонансу звуків [и] та [і], які

додають милозвучності, особливо звук [i], який пом'якшує суцільне звучання.

Прикладом наступного засобу – асонансу – у пісні “*Bring me to life*” є рядки:

How can you see into my eyes like open doors? – Як можеш ти дивитися в очі мої

Leading you down into my core – І бачити всю глибину

В оригінальному тексті є повторення звуку /i:/, а в тексті перекладу – звук [и]. Таким чином, цей стилістичний прийом збережено і відтворено у перекладі. Крім того, ще одним прикладом асонансу є повторення звуків /e/ та /л/ в приспіві. У перекладі асонанс відтворений повторенням звуків [о] та [и]:

(Wake me up) Wake me up inside (I can't wake up) – (Розбуди) Розбуди мене (Я застряг уві сні)

Wake me up inside (save me) – Розбуди мене (Врятуй)

Call my name and save me from the dark (wake me up) – Поклич мене, врятуй від темряви (Розбуди)

Bid my blood to run (I can't wake up) – Дай мені життя (Я застряг уві сні)

Before I come undone (save me) – Б о смерть моя близька (Врятуй)

Save me from the nothing I've become. – Врятуй від того, ким можу стати я.

Наскрізним в оригінальному тексті є повторення звуку /a:/, а у перекладі часто вживаним є асонанс звуків [о] та [и]. Розглянемо на прикладі цього уривку:

(All of this time, I can't believe I couldn't see – (Весь цей час, не можу я повірити

Kept in the dark, but you were there in front of me) – Переді мною стояла ти у темряві)

I've been sleeping a thousand years, it seems – Почуття що спала я тисячу літ

Got to open my eyes to everything – Треба очі відкрити, побачити.

(Without a thought, without a voice, without a soul – У глуші, без слів, і без душі

Don't let me die here – Не дай померти

There must be something more) bring me to life – Повинно бути щось!) Даруй життя.

Прикладом застосування алітерації та асонансу водночас є такі рядки з пісні “*My immortal*”:

I'm so tired of being here. – Так втомилась бути тут,

Suppressed by all my childish fears. – Де оживають давні страхи...

And if you have to leave. – Між нами стільки слів,

I wish that you would just leave. – А в кожному слові безмір сліз...

'Cause your presence still lingers here. – Якщо ти йдеш, то просто йди...

And it won't leave me alone. – А серце наче з висоти

Алітерація звуку /л/ та її відтворення у перекладі звуком [т] можна назвати вдалим, оскільки зберігається глухість звуку, що утворює загальний меланхолійний настрій. Повторення звуку /a/ відтворено асонансом звуку [а], який є одним із найбільш часто вживаних в українській мові.

Ще одним прикладом є рядки:

When you cried, I'd wipe away all of your tears. – По краю...разом рука у руці,

When you'd scream, I'd fight away all of your fears. – По краплі сльози стирала твої...

And I held your hand through all of these years. – Мені ти дарував цілий світ,

But you still have all of me. – Бо я твоя навик!

Алітерація звуків /w/, /j/ передається звуками [п], [р], які достатньо точно передають контраст глухого та дзвінкого звуків. Асонанс /a:/, присутній в англійському варіанті 4 рази, в перекладі замінений на повтор звуків [а] та [о], що загалом становить 13 повторів.

Наступними буде доречно розглянути семасіологічні виражальні засоби та стилістичні прийоми. Семасіологічні виражальні засоби являють собою фігури заміщення, різні способи вторинної номінації. Вторинні найменування існують у мові у готовому вигляді або утворюються у мовленні на основі регулярних моделей.

Однією з головних стилістичних фігур вважається епітет. *Enimem* – це емоційно-оцінне або експресивно-образне (метафоричне) визначення певного денотата. Визначаються два структурні різновиди: епітети-слова й епітети-словосполучення. У ролі епітетів-слів виступають прикметники і дієприкметники. Епітети-словосполучення – це сполучення прикметника з прислівником або дієприкметника з іменником в орудному відмінку. Зазвичай епітет використовується для індивідуалізації і типізації, а також оцінки зображуваних явищ.

Тексти обраних пісень майже позбавлені прикметників і, як наслідок, не рясніють епітетами, однак, наведений нижче рядок містить приклад цього виражального засобу. Щоправда, у перекладі пісні “*Bring me to life*” прикметник не зберігається і трансформується у прислівник, хоча образність відтворена:

Frozen inside without your touch. – Холодно так, без дотиків.

У пісні “*My immortal*” знаходимо епітет, що не зберігає оригінального значення при перекладі, відтворюється способом генералізації:

Suppressed by all my childish fears. – Де оживають давні страхи...

Вживається розвиток значення, замінюючи «дитячі страхи» на «давні» (ймовірно, спираючись на те, що герой пісні є дорослим, тому дитинство було відносно давно).

Your face it haunts my once **pleasant** dreams. – Та голос твій/ Проростає в мої сни

В наведеному уривку з пісні “*My immortal*” епітет не збережено.

Також в обраних для аналізу піснях присутня *гіпербола* (перебільшення, що є засобом підвищення експресивності). У пісні “*Bring me to life*” гіпербола наявна у наступних рядках:

Only you are the life among the dead. – Тільки ти є життям для мене.

а також:

I've been sleeping a thousand years, it seems. – Почуття, що спала я тисячу літ.

В наведених рядках спостерігаємо перебільшення значущості однієї особи в житті ліричного героя пісні, а також перебільшення відчуття часу (адже з наукової точки зору людина не може перебувати у стані сну протягом тисячі років).

В пісні “*My immortal*” також є приклади вживання цього стилістичного засобу:

And I held your hand through all of these years. – Мені ти дарував цілий світ,

But you still have all of me. – Бо я твоя навек!

Крім того, в перекладі цей стилістичний засіб вжито частіше, ніж в тексті оригіналу.

Прикладом *мейозису* (навмисне применшення) може слугувати така фраза з пісні “*My immortal*”, де оригінальне значення «всі сльози» зменшено до «по краплі»:

When you cried, I'd wipe away **all of your tears. – По краплі** сльози стирала твої...

Однією з найбільш вживаних семасіологічних стилістичних фігур в обраних піснях є *метафора* (приховане порівняння, шляхом застосування назви одного предмету до іншого за схожістю) [1, с. 45] задля передачі відчуттів. Однією з провідних метафор однієї з пісень є фраза “*Bring me to life*” («Даруй життя»), що водночас є назвою композиції. Метафоричність фрази полягає в тому, що насправді ліричний герой живий, але морально відчуває себе спустошеним – через це «повернення» до життя має бути психологічним, а не з фізичної точки зору. Підкріпленням слугує наступна фраза “*Without a soul*”, що у перекладі відтворена не дослівно: «Без почуття». Дослівним був би переклад «Без душі», що також є фразою з метафоричним значенням, адже мається на увазі відсутність яких-небудь емоцій, а не душі в цілому. Повторювана фраза “*Wake me up inside*” перекладається як «Розбуди мене», але у значенні переносному – пробудження має відбутись не від сну, а шляхом переосмислення реальності.

В пісні “*My immortal*” вжито фрази “*you have to leave*”, “*you would just leave*”, але їх метафоричність в тому, що той, до кого звертається ліричний герой, має покинути не фізично, а зникнути з думок. Слід зазначити, що цю метафору передано

в перекладі рядком нижче «Якщо ти йдеш, то просто йди...».

And if you have to leave. – Між нами стільки слів,

I wish that you would just leave. – А в кожному слові безмір сліз...

'Cause your presence still lingers here. – Якщо ти йдеш, то просто йди...

В наведеному нижче уривку метафора “*wounds won't seem to heal*” зберігається в тексті перекладу, хоча й в іншому рядку «Невиліковних ран». Рани, про які говориться – не фізичні, це душевний біль, спричинений ліричному герою:

These wounds won't seem to heal, this pain is just too real. – А серцем наче з висоти/ Пірнає в океан/ Невиліковних ран...

Ще одним прикладом вживання метафори є такий рядок:

But you still have all of me. – Бо я твоя навек!

Як в оригінальному, так і в тексті перекладу приналежність ліричного героя тому, до кого звернення, є не у прямому значенні слова: мається на увазі відданість та вірність, а не рабська покірність.

Наступними було розглянуто та проаналізовано стилістичні фігури синтаксичного рівня. *Синтаксичні виражальні засоби* – синтаксичні моделі речень, що несуть додаткову логічну або експресивну інформацію, яка сприяє підвищенню ефективності висловлення та мовлення в цілому і класифікуються в залежності від базування на: редуції вихідної моделі (еліпсис, апосіопезис, номінативні речення, асиндетон); експансії вихідної моделі (повтор, перерахування, синтаксична тавтологія, полісиндетон, емпатична конструкція *It is/was he who*, емпатична конструкція з дієсловом *do*, вставні речення); зміні порядку послідовності компонентів вихідної моделі (інверсія, відокремлення).

Стилістичні прийоми можуть базуватися на формальних та смислових взаємодіях кількох синтаксичних конструкцій або моделей речень в певному контексті (паралелізм, хіазм, анафора, епіфора); на транспозиції значення синтаксичної структури або моделей речень в певному контексті (риторичне питання); на транспозиції значення способів зв'язку між компонентами речення (парцеляція).

Найбільш вживаним синтаксичним виражальним засобом в піснях “*Bring me to life*” та “*My immortal*” є *повтор* – це повторення якої-небудь частини речення, словосполучення, розташованих у безпосередній близькості. Можна виділити декілька видів повторів, які відрізняються за структурною організацією, а саме: 1) простий контактний; 2) розширений повтор; 3) рамковий або кільцевий повтор, який ще називають анепі-

форою, або просаподосісом, або кільцем; 4) повтор-підхоплення – епанафора, або анадиплосис, або стик; 5) ланцюжковий повтор.

У наведеному нижче прикладі наявні повтори на початку речень (“*Wake me up*”), на кінці речень (“*I can’t wake up*”), а також наявний ланцюжковий повтор у переостанньому та останньому рядках (“*save me*”). У перекладі повтори збережено, завдяки чому зберігається необхідний рівень емоційної напруженості:

(*Wake me up*) *Wake me up inside (I can’t wake up)*. – **(Розбуди)** Розбуди мене (Я застряг уві сні)
Wake me up inside (save me). – **Розбуди мене (Врятуй)**

Call my name and save me from the dark (wake me up). – Поклич мене, врятуй від темряви **(Розбуди)**

Bid my blood to run (I can’t wake up). – Дай мені життя **(Я застряг уві сні)**

Before I come undone (save me). – Бо смерть моя близька **(Врятуй)**

Save me from the nothing I’ve become. – **Врятуй** від того, ким можу стати я.

Також однією з характерних рис пісенного дискурсу є *elipsis* – навмисний пропуск слів, які не є важливими для сенсу виразу. Подібного роду явище можливе тільки в тому випадку, якщо слово очевидно з контексту, і частіше за все пов’язано з тим, що автори сучасних англомовних пісень уникають довгих речень для кращого сприйняття тексту на слух.

(*Wake me up*) *Wake me up inside (I can’t wake up)*. – **(Розбуди)** Розбуди мене (Я застряг уві сні)

У цьому прикладі спостерігаємо опущення слова *inside*, що передає метафоричний зміст фрази. У перекладі в свою чергу еліпсис також присутній: опущено слово «мене». На нашу думку, вживання еліпсису в перекладі є більш доречним, ніж в оригінальному тексті, оскільки зміст залишається зрозумілим, на відміну від англомовного тексту, де випускається метафоричність фрази. Використання еліпсису обумовлюється економією мовних засобів, спрощенням речення, ритмування і рифмізації тексту.

Також характерним для пісенного тексту є *асиндетон*, або безсполучниковість – стилістична фігура, яка полягає у пропуску сполучників, що зв’язують окремі слова й частини фраз [1, с. 51]:

Without a thought, without a voice, without a soul. – У глуші, без слів, і без душі

У наведеному вище прикладі сполучники повністю відсутні в оригінальному тексті, в той час як у перекладі наявний сполучник «і».

Ще одним прикладом є рядки за пісні “*My immortal*”:

These wounds won’t seem to heal – Пірнає в океан *this pain is just too real*. – Невиліковних ран,

В наведеному вище прикладі відсутні сполучники в оригінальному сурядному реченні. Цілісне перетворення в перекладі також не містить сполучники.

Безсполучниковість англійського тексту посилює виразність мовлення, акцентує в ньому динамічний аспект, служить для виділення окремих слів і, крім того, є важливим елементом для полегшення ритмування і ритмізації. Використання сполучника у перекладі обумовлюється необхідністю збереження ритму і рифми.

В пісенних текстах також зустрічається *синтаксична тавтологія* – повторення тотожних за змістом та граматично синонімічних одиниць у складі речення. Їхнє використання служить для конкретизації думки, посилення смислової та емоційної виразності мовлення [1, с. 52]:

Until you find it there and lead it back home. – Поки не знайдеш й не повернеш все назад.

У варіанті перекладу цього пісенного тексту синтаксичні тавтологія відсутня, оскільки обов’язкове в англомовному варіанті *it* не є характерним для української мови, і опущене відповідно до особливостей мови перекладу.

Ще одним прикладом є такі рядки:

And if you have to leave – Між нами стільки слів,
I wish that you would just leave. – А в кожному слові безмір сліз...

Незважаючи на те, що зміст оригінального тексту не збережено (замість «покинути» в перекладі повторюється «слово»), синтаксичну тавтологію відтворено.

Наступним поширеним стилістичним засобом в англомовних піснях є *вставні конструкції*, що виражають особисте ставлення мовця до свого висловлювання. Вставні слова й речення не несуть нової інформації, вони лише певним чином оцінюють, уточнюють основне повідомлення і, отже, надають мовленню більшої природності, роблять його емоційно й інтонаційно насиченим [1, с. 53]:

All of this time, I can’t believe I couldn’t see. – Весь цей час, **не можу я повірити**

а також:

I’ve been sleeping a thousand years, it seems. – **Почуття що** спала я тисячу літ

В наведених прикладах вставні фрази висловлюють власне ставлення ліричного героя до основних подій та надають особливого емоційного забарвлення. Вони також збережені у перекладі, хоча і не дослівно.

Відокремлені члени речення – це другорядні члени, виділені в реченні для посилення їхнього змісту і значення:

All of this time, I can’t believe I couldn’t see – Весь цей час, не можу я повірити.

Kept in the dark, but you were there in front of me – Переді мною стояла ти у темряві.

Наведений приклад ілюструє наявність відокремленого члена речення в оригінальному тексті та відсутність цього стилістичного засобу у перекладі – відокремлений член речення замінено означенням «у темряві».

Поширеними у піснених текстах є такі стилістичні прийоми, як *анафора* – стилістична фігура, яка утворюється повтором слів або словосполучень на початку суміжних мовних одиниць, та *епіфора* – стилістична фігура, протилежна анафорі, яка утворюється повтором окремих слів або словосполучень на кінці суміжних мовних одиниць. Найчастіше ці прийоми зустрічаються у віршових текстах:

(Wake me up) Wake me up inside (I can't wake up) – **(Розбуди)** Розбуди мене **(Я застряг уві сні)**
Wake me up inside (save me) – **Розбуди мене (Врятуй)**

Call my name and save me from the dark (wake me up) – **Поклич мене, врятуй від темряви (Розбуди)**

Bid my blood to run (I can't wake up) – **Дай мені життя (Я застряг уві сні)**

Before I come undone (save me) – **Бо смерть моя близька (Врятуй)**

Save me from the nothing I've become. – **Врятуй від того, ким можу стати я.**

Ще один приклад анафори можна спостерігати в таких рядках:

When you cried, I'd wipe away all of your tears – **По** краю...разом рука у руці.

When you'd scream, I'd fight away all of your fears – **По** краплі сльози стирала твої...

Характерним в цьому уривку є збереження використаної стилістичної фігури в тексті перекладу. Однак це є не наскрізним, адже в наступному уривку в перекладі не застосована анафора:

Your face it haunts my once pleasant dreams. – **Та** голос твій/ Проростає в мої сні.

Your voice it chased away all the sanity in me. – **Корінням до душі,/ А** серцем наче з висоти

Висновки. Наше дослідження показало, що в процесі аналізу фонетичної характеристики піснених текстів слід враховувати такі складові, як: звукова організація художнього тексту, звукова гармонія, милозвучність, звукові повтори – алітерація та асонанс, що є найчастотнішим засобом. Усі зазначені мовні явища використовуються для створення певного настрою пісні, додають мелодійності та інтенсивності висловам, у деяких випадках навіть допомагають уповільнити чи прискорити ритм. У перекладі фонетичні засоби, а саме алітерація та асонанс, не завжди відтворюються тими самими звуками, що в оригіналі, через особливості структури мови, однак є часто відтворюваними альтернативними, більш характерними українській мові, звуками. При перекладі основними трансформаціями є смисловий розвиток і цілісне перетворення.

Семасіологічні стилістичні фігури поділяються на виражальні засоби та стилістичні прийоми. Вони є дуже важливими для індивідуалізації і типізації, а також оцінки відтворення (зокрема, епітет) і збільшення або зменшення експресивності висловлення (шляхом вживання гіпербол та літот). Важливим є також вживання метафор для передачі значення відчуттів та образу героя, які не передаються раціональним зв'язком. Крім того, семасіологічні стилістичні фігури допомагають автору наділити предмет або дію яскравою характеристикою.

Отже, синтаксичні стилістичні фігури поділяються на виражальні засоби і стилістичні прийоми та часто зустрічаються в пісенному дискурсі. У проаналізованих піснях нами були виділені такі синтаксичні виражальні засоби: повтор, еліпсис, асиндетон, синтаксична тавтологія, вставні конструкції, відокремлені члени речення, і такі стилістичні прийоми: анафора, епіфора. Наявність такого різноманіття стилістичних засобів робить пісню дуже насиченою, образною, оригінальною і допомагає розкрити зміст цієї композиції. Здебільшого всі присутні в оригінальному пісенному тексті стилістичні фігури були збережені, тим самим не порушивши специфіки пісні.

Перспективами досліджень з даної проблематики постає розширення матеріалу дослідження, визначення закономірностей використання стилістичних засобів в оригіналі та кореляції їх із способами передачі в перекладі, виявлення факторів, які впливають на вибір перекладача, аналіз факторів, які впливають на цей вибір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воробйова М.В. Порівняльна стилістика: курс лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» професійного спрямування «Переклад (англійська мова)». Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 99 с.
2. Клочкова Т.И., Довженко О.А. Фонетические средства стилистики. URL: http://www.rusnauka.com/ESPR_2006/Philologia/2_klochkova.doc.htm (дата звернення: 11.11. 2022).
3. Ковалевська Т.І. Алітерація та асонанс в сучасному художньому англійському тексті. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. Серія: Філологічна, 2012. № 30. С. 128–130 URL: <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2012/n30/41.pdf> (дата звернення: 12.11. 2022).
4. Козуб Л.С. Прагмалінгвістичні особливості текстів англійських пісень. *Science, Research, Development Philology, Sociology And Culturology* № 2. Monografia pokonferencyjna, London, 27.02.2018. Warszawa, 2018.

- P. 136–165. URL: http://xn--e1aajfpeds8ay4h.com.ua/files/74_05.pdf (дата звернення: 25.11.2022).
5. Кузнецова М.О. Англомовний пісенний дискурс у контексті лінгвокультури (на матеріалі поп-пісень ХХІ століття). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2017. Вип. 29(2). С. 53–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2017_29%282%29_17 (дата звернення: 16.10.2022).
 6. Кулинич Г.Г. Про переклади текстів вокальних творів. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-7.pdf> (дата звернення: 25.10.2022).
 7. Лотман Ю.М. Анализ поэтического текста: Структура стиха : пособие для студентов. Ленинград : Просвещение, 1972. 271 с.
 8. Москвичова О.А. Поетичний текст як специфічний засіб відтворення дійсності. *STUDIA LINGUISTICA*. 2018. № 13. С. 215–227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stling_2018_13_16 (дата звернення: 30.09.2022).
 9. Пісні гурту “Evanescence” та переклад українською мовою. Альбом “Fallen” URL: <https://www.muztonic.com/E/169-evanescence/277-fallen.html> (дата звернення: 10.03.2023).
 10. Хоменко Н.В. Звукова організація поетичного твору як засіб створення емоційного забарвлення. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки* : Філологічні науки. Мовознавство : наук. журн. Луцьк : СЧУ ім. Лесі Українки, 2012. № 6. С. 238–242. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 04.09.2022).
 11. “Evanescence”. “Bring me to life”. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3YxaaGgTQYM> (дата звернення: 10.03.2023).
 12. “Evanescence”. “My immortal”. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5anLP-w0Efmo> (дата звернення: 10.03.2023).
 13. Franzon Johan . Choices in Song Translation: Singability in Print, Subtitles and Sung Performance. *The Translator* 2014. 14(2). P. 373–399. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13556509.2008.10799263> (retrieved: 10.02.2023).
 14. Hold My Borsch – “My immortal” URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2C9pjM5YPhc> (дата звернення: 10.03.2023).
 15. Kenesei Andrea. Poetry Translation through Reception and Cognition. st published. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2010. 195 p.
 16. UkrTrashDub – Даруй Життя (Evanescence Bring Me To Life – Ukrainian Cover) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yNUjVAB0TbA> (дата звернення: 10.03.2023).

REFERENCES

1. Vorobiova, M. V. (2014) Comparative stylistics: a course of lectures for students of the educational and qualification level "bachelor" in " English Translation. Zaporizhzhia: ZNU [in Ukrainian].
2. Klochkova, T. I., Dovzhenko, O. A. (2022) Phonetic means of stylistics. Retrieved November, 2022 from http://www.rusnauka.com/ESPR_2006/Philologia/2_klochkova.doc.htm [in Ukrainian].
3. Kovalevska, T.I.(2012)Alliteration and assonance in modern fiction in English. Scientific notes of the National University Ostroh Academy. Series: Philological, 2012. No. 30. Retrieved December 2022 from <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2012/n30/41.pdf> [in Ukrainian].
4. Kozub, L. S. (2018) Pragmalinguistic features of the texts of English-language songs. Science, Research, Development Philology, Sociology And Culturology No. 2. Monografia pokonferencijna, London, Warsaw, Retrieved November 2022 from http://xn--e1aajfpeds8ay4h.com.ua/files/74_05.pdf [in Ukrainian].
5. Kuznetsova, M. O. (2017) English-language song discourse in the context of linguistic culture (on the material of pop songs of the 21st century). *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*. Series: Philology. Retrieved October 2022 from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2017_29%282%29_17 [in Ukrainian].
6. Kulynych, H. G. (2022) On translations of the texts of vocal works. Retrieved October 2022 from <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-7.pdf>.
7. Lotman, Y. M. (1972) Analysis of poetic text: Structure of verse: Handbook for students. Leningrad: Prosveshcheniye [in Russian].
8. Moskvychova, O. A. (2018) Poetic text as a specific means of reproducing reality. *STUDY LINGUISTICA*. 2018. No. 13. Retrived September 2022 from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stling_2018_13_16. [in Ukrainian].
9. Songs of the band "Evanescence" and translation into Ukrainian. Album “Fallen”(2000) Retrived March 2023 from <https://www.muztonic.com/E/169-evanescence/277-fallen.html> [in Ukrainian].
10. Khomenko, N. V. (2012) Sound organization of a poetic work as a means of creating emotional coloring. *Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University: Philological Sciences*. Linguistics: Science. journal Lutsk:

- Lesia Ukrainka SNU, 2012. No. 6. Retrieved September 2022 from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe. [in Ukrainian].
11. "Evanescence". "Bring me to life" (2022) Retrieved March 2023 from <https://www.youtube.com/watch?v=3YxaaGgTQYM>
 12. "Evanescence". "My immortal" (2022) Retrieved March 2023 from <https://www.youtube.com/watch?v=5anLPw0Efmo>
 13. Franzon, J. (2014) Choices in Song Translation: Singability in Print, Subtitles and Sung Performance. *The Translator* 2014. 14 (2). Retrieved February 2023 from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13556509.2008.10799263>
 14. Hold My Borsch – "My immortal" (2022) Retrieved March 2023 from <https://www.youtube.com/watch?v=2C9pjM5YPhc>
 15. Kenesei, A. (2010) *Poetry Translation through Reception and Cognition*. st published. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
 16. UkrTrashDub – Bring Me To Life (Evanescence Bring Me To Life – Ukrainian Cover) (2022) Retrieved March 2023 from <https://www.youtube.com/watch?v=yNUjVAB0TbA>